

управління: теорія та практика : зб. наук. праць. – Х. : Вид-во ДокНаукДержУпр., 2011. – № 2. – С. 164–168.

10. Мельниченко О. А. Державна політика щодо підвищення рівня та якості життя населення : дис. ... д.держ.упр. : спец. 25.00.02 «Механізми державного управління» / О. А. Мельниченко. – Запоріжжя, 2010. – 448 с.

11. Мельниченко О. А. Концептуальні засади механізму державного регулювання рівня та якості життя населення / О. А. Мельниченко // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. праць. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2007. – № 1. – С. 318–327.

12. Мельниченко О. А. Управління структурними зрушеннями : підручник / О. А. Мельниченко. – Х. : Оберіг, 2013. – 300 с.

13. Оболенський О. Державне управління і державна служба України: реформування у світлі світового досвіду / О. Оболенський // Формування демократичного та ефективного державного управління в Україні : матеріали наук.-практ. сем. (м. Київ, 11–12 березня 2002 р.) ; за заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. – К. : Вид-во УАДУ, 2002. – С. 9–33.

14. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/operativ>.

15. Сердюк О. О. Витоки суспільства споживання: соціально-філософський аналіз / О. О. Сердюк // Грані. – 2014. – № 7. – С. 26–31.

16. Споживчі настрої в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.gfk.com/ua/documents/proposals/consumer_confidence_2015_gfk_proposal_ua.pdf.

17. Феофанов О. США: Реклама и общество / О. Феофанов. – М. : Мысль, 1984. – 262 с.

18. Цинтила О. Консьюмеризм як ознака сучасної культури і втрати людської індивідуальності [Електронний ресурс] / О. Цинтила. – Режим доступу : ag.chnu.ua/jsprui/.../2012/619.

19. Як змінилися статки українських олігархів? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://p-control.com.ua/news/385-jak-zminylsja-statky-ukrayinskyh-oligarhiv.html>.

Надійшла до редколегії 15.10.2015 р.

УДК 35:321.01:130.2:572.026

Л. В. Хашиєва,

к.держ.упр., доцент кафедри політології та філософії ХарПІ НАДУ, м. Харків

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ІДЕНТИЧНІСТЬ: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ГЛОБАЛЬНОГО ТА ЛОКАЛЬНОГО

Досліджено вплив глобалізаційних процесів на розвиток національно-культурної, ідентичності. Ініційовано пошук альтернативних стратегій культурної політики як механізму зниження ризиків втрати етнокультурної самобутності в контексті сучасних соціокультурних трансформацій. Проаналізовано нові ідентифікаційні моделі, засновані на розвитку локальних культур, що розглядаються як форми протистояння глобалізаційному тиску на соціокультурну сферу.

Ключові слова: колективні ідентичності, національно-культурна ідентичність, етнокультурна ідентичність, глобалізація, культурна уніфікація, мультикультуралізм, локальні культури.

L. V. Khashiyeva,

*PhD in Public Administration, associate professor of Political Science
and Philosophy Department, KRI NAPA, Kharkiv*

GLOBALIZATION AND IDENTITY: INTERRELATION OF GLOBAL AND LOCAL

The article is devoted to the study of globalization impact on the national and cultural identity development. The quest for alternative strategies of cultural politics as a mechanism of the reduction of the ethno-cultural identity loss risks in the modern socio-cultural transformation context is initiated. New identification models based on local cultures development that act as forms of resistance to the globalizing pressure on the socio-cultural realm are analyzed.

Key words: collective identity, national and cultural identity, ethno-cultural identity, globalization, cultural unification, multiculturalism, local cultures.

Одним з найважливіших факторів, що впливають на динаміку й характер соціокультурних змін, які провокують кризу ідентичності, виступає глобалізація з притаманними їй інформаційним прискоренням та ускладненням, розростанням комунікативних транстериторіальних та транскультурних зв'язків. Загострення проблем безпеки, що постають сьогодні перед людством, разом із економічними кризами та ускладненням політичної ситуації у світі в цілому, дозволяють говорити про глобалізацію в термінах «перехідності» – як про нову фазу розвитку людства. Розповсюдження демократії, ринкової економіки, жорсткої економічної конкуренції у різних країнах світу є внутрішніми складовими інтернаціоналізації економіки, що спрямована на укріплення міжнародного фінансового обороту та світового ринку праці, орієнтацію на світові ціни, стандарти та якість. На тлі цих змін відбувається, з одного боку, розповсюдження єдиних технологій та стандартів у різних сферах людської діяльності, з іншого, – поширення міграційних процесів, зміна стилів та образу життя тощо.

Численні дослідники наголошують на тому, що тиск глобалізаційного контексту на колективні ідентичності та їх випробовування політичними дискурсами, що ретранслюються наднаціональними структурами, пов'язаними із неурядовими організаціями; залежність від міжнародної думки, транснаціональних організацій та рухів призводять до того, що в різних країнах світу при зникненні традиційних кордонів у сфері інформаційного й культурного обміну утворюється вакуум, який миттєво заповнюється уніфікованою масовою глобальною і транснаціональною культурами. Досить часто їхня співзвучність цінностям філософії споживання виявляється привабливою для сучасної молоді, що також призводить до деструкції ядра колективної ідентичності та виступає новим викликом національно-культурній єдності країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема впливу соціальних та політичних змін на стійкість ідентичності досліджувалась численними науковцями [4]. У найбільш радикальних сценаріях розвитку людства глобальний ринок, інформаційне суспільство та культурні експансії, що розмивають всі кордони та відмінності, постають як такі, що здатні вщент зруйнувати територіально закріплені спільноти та структури влади. Однак відповідну точку зору поділяють не всі дослідники. На думку Дж. Грея, це не більш ніж «утопія» [5].

Дещо перебільшеними видаються також побоювання відносно повного знищення культурного різноманіття у світі глобальних торгівельно-економічних та комунікаційно-технологічних мереж, оскільки процеси розширення територіальних компетенцій та стрімкий розвиток локальних спільнот і культур утримують надзвичайно комплексну конструкцію теперішньої соціокультурної реальності. Тим не менш, неможливо повністю заперечувати існування загрози щодо насадження ззовні сценаріїв конструювання нових колективних ідентичностей в Україні в умовах, коли частина населення ототожнює себе із Західною Європою, поділяючи сучасні західні культурно-цивілізаційні цінності, а решта живе в зовсім іншому «просторово-часовому вимірі».

Незважаючи на значну кількість наукових доробок, присвячених тим чи іншим аспектам зазначеної проблеми, процеси «розмивання» колективних ідентичностей в умовах глобалізації залишаються недостатньо дослідженими, що зумовлює необхідність подальших зусиль у цьому напрямі.

Метою статті є спроба осмислення проблем колективних ідентичностей як соціальної та культурної єдності різних індивідів, що усвідомлюють себе як групу та спільноту, володіють культурою, яка поділяється всіма членами групи, у т. ч. цінностями, нормами, відносинами тощо. При цьому головну увагу буде зосереджено на динаміці колективних ідентичностей в умовах глобальної соціокультурної реальності та зв'язку цих процесів зі зміною місця і ролі сучасних територій, розвитком місцевої ідентичності та локальних культур.

Очевидність взаємозв'язку між змінами соціокультурного середовища та процесами ідентифікації передбачає міждисциплінарні ракурси дослідження, що дозволяють виявити «виклики» сучасної культури і, що є найбільш суттєвим, проаналізувати сучасні ідентифікаційні моделі, які є «відповіддю» на них. Інтегративна сутність категорії «колективна ідентичність» фіксує притаманну людині потребу відчувати себе частиною більш широкої множини та сприймати таку приналежність як цінність» [1], що дозволяє подолати частковість конкретизованих та закріплених у різних варіантах персональних і колективних ідентичностей, що приймаються людиною. У межах цього дослідження основну увагу було приділено поняттю «національно-культурна ідентичність», що обумовлено визнанням його широкого узагальненого сенсу, наділеного інтегративним потенціалом.

Національно-культурна ідентичність, що живиться внутрішніми «соками» культури та конструюється з використанням політичних та ідеологічних механізмів, утворює певну «культурну скріпу» колективної спільноти, що проживає на одній території, та піддається серйозним змінам. Однак саме культура, що утворює її комплексне ядро, виступає потужним інтегруючим символічним (духовним) ресурсом, що підтримує тотожність, не дивлячись на глибину трансформацій, що відбуваються. Завдяки цьому національно-культурна ідентичність на відміну від громадянської ідентичності («приналежності» до конкретної держави) є результатом узгодження особистісного вибору з ціннісною складовою культури, в середовищі якої живе людина.

Динамічність колективних ідентичностей, у тому числі національно-культурних, відмічається численними дослідниками. Так, філософи зазвичай

осмислюють іманентність протиріччя людини та роду як недосяжної тотожності. Соціологи на основі кількісних методів фіксують рівні індивідуального та суспільного усвідомлення приналежності людей до спільної території (держави, спільноти, групи). Культурологи аналізують усталені уявлення реальності як простору, що вбирає в себе культурне різноманіття, важко порівняні способи життя, форми інтегрованості в соціум і укоріненості в побутті, способи самореалізації людини у світі, що постійно змінюється.

Не дивлячись на існування численних підходів та рішень, що пропонуються, у кожному з них у тому чи іншому ступені розглядається проблема розуміння цілісності індивідуального й соціального в конкретний історичний період, ставиться питання щодо «хиткості» меж між особистісною та колективною ідентифікацією. На цьому наголошує зокрема М. Мерло-Понті, який визнає, що «навколо наших починань та того суворо індивідуального проекту, який складає наше буття, існує зона загального існування вже готових проектів, певних значень, які витають між нами та речами й визначають нас в якості чоловіка, буржуа або робітника. Загальність повсякчас втручається, вона опосередковує нашу присутність по відношенню до самих себе; ми перестаємо бути чистою свідомістю, тільки-но природний або соціальний стан речей перестає бути чимось неоформленим і складається в ситуацію, тільки-но вона набуває сенсу, тобто в підсумку, тільки-но ми починаємо існувати» [2].

Ця постійно відшукувана рівновага між самоорганізаційними процесами та конструюванням колективної ідентичності як одна з найбільш складних проблем для кожної людини та центральна в соціально-гуманітарному знанні може отримати своє вирішення під різними кутами зору. Зрозуміло, коли йдеться про пошук конкретних інструментів аналізу, то й вибір досліджуваних аспектів буде визначатися вихідною позицією відносно самої можливості досягнення рівноваги. Тому в межах цього дослідження не стоїть завдання вирішення цієї ключової проблеми, а лише виявлення тенденцій, що продукуються глобалізацією на культурну сферу та проявляються у протистоянні тиску уніфікації через реалізацію ідей мультикультуралізму та розвитку локальних культур. Їх вплив на культурні політики різних країн ще не отримав глибокого аналізу; недооціненою залишилась також, на наш погляд, роль національних держав як провідних акторів, що визначають межі колективної ідентифікаційної моделі «зразкового» рівня, зафіксованої у ціннісно-орієнтованих концепціях культурних політик.

У ідеальному варіанті модель колективної ідентичності вибудовується з урахуванням багатоманітності індивідуальних рішень самоідентифікації, які виявляються вбудованими в процес конструювання колективної ідентичності. Тому співпричетність до інших вже врахована й не позбавляє людину можливості творчих проявів у суспільстві, створює інтегративні імпульси для укріплення спільноти. Створені суспільством інститути утворюють регульовану систему спеціалізованої сфери культури, що підтримує цю модель, у той час, як у повсякденній культурній діяльності вплив цих інститутів зменшується, оскільки освоєння технологій та практик здійснюється людьми переважно в режимі самоорганізації та особистісного вибору. Однак, часто в реальності модель

колективної ідентичності виступає у вигляді «переконливої ілюзії», що потребує інструментів підтримки та розповсюдження, у зміні відношення до неї в масовій свідомості. Це вирішується шляхом конструювання образів, символів та системи цінностей у медіа-просторі; виражається у активізації діяльності культурно-дозвільних організацій та закладів, що виступають як інституціональні структури, що створюють певні культурні ландшафти та беруть участь в процесі формування ціннісно-сміслових орієнтацій людини в світі, що змінюється.

Лише сама людина може прийняти або заперечувати ту чи іншу колективну ідентичність. У виборі колективної ідентичності, як у процесі пошуку ціннісно-сміслових взаємодій між соціальними групами одним з головних критеріїв виступає співзвучність своїй культурі, що відкривається назустріч культурі «іншого». У ситуації системної кризи початку ХХІ ст., коли втрачено низку важливих позицій, що утримували позитивну соціальну ідентичність, яка забезпечує особистості захищеність та відкриває перспективи соціальної реалізації, питання щодо усвідомлення єдності людської спільноти та цілісності її культури, збереження спадкоємності, гармонізуючої відносини між поколіннями, стає центральним. Крім того, оновлення інформаційно-комунікативного середовища та ускладнення під впливом глобалізації мультикультурної та поліетнічної матриці «розхитують» також інші типи колективної ідентичності, призводять до руйнування культурних кодів, зміни установок, способів життя, якими довгий час визначались напрями та особливості розвитку нашої країни.

Соціокультурні зміни виступають в якості контексту, що впливає на становлення колективної ідентичності. Стреси та ціннісна девальвація, деструктивні соціальні явища дестабілізують й без того хитке толерантне середовище, ставлячи під питання можливість захисту гідності людини та її добробуту. Тобто говорити про подолання кризи національно-культурної ідентичності, що стоїть на перешкоді суспільному розвитку, передчасно.

Аналіз становлення колективної ідентичності в ракурсі «перехідності» сучасної культури, співіснування в єдиному просторі різних типів культур, що підтримуються різними соціокультурними групами, призводить до висновку про те, що сучасне покоління живе в ситуації соціокультурних ризиків, обумовлених розповсюдженням нових інформаційно-комунікативних систем і технологій. У період «загостреної перехідності» виявити будь-яку ієрархію в системі цінностей, домінуючі переваги та інтереси в суспільстві достатньо складно – інтегративні функції культури послаблені. Така ціннісно-смістова нестійкість соціуму посилює соціокультурну диференціацію та кризу ідентичності, призводить до маргіналізації, соціокультурних деструкцій, аномії, активізації міфу та архетипів.

Політична влада завжди перевіряє культуру на стійкість та за всієї очевидності імперативу демократичного шляху розвитку в реальності мають місце й жорсткі підходи, й обмеження у виборі власної культури. Отже, видається необхідним переосмислення мультикультурної парадигми, яку поставили під сумнів європейські політики, бо саме вона виступає як «скріпа» для динамічної колективної ідентичності у тих спільнотах, до яких постійно вливаються представники різних культур.

Вплив глобалізації як потужної тенденції, що охопила увесь світ та суттєво змінила соціокультурний контекст, спонукає урядові та неурядові організації різних країн до пошуку альтернативних стратегій культурних політик як механізмів зниження ризику втрати етнокультурної самобутності та національної ідентичності. За роки, що пройшли з моменту активного обговорення та прийняття Загальної декларації ЮНЕСКО про культурне різноманіття, змінилося розуміння культурного плюралізму та відношення до концепції мультикультуралізму, а це неможливо не брати до уваги у сучасній культурній політиці.

Аналізуючи глобальний розвиток культури в сучасних умовах, деякі дослідники фокусують увагу, перш за все, на таких позитивних, на їхню думку, тенденціях, як зростання телевізійної аудиторії та розширення культурного обміну між країнами, наголошуючи при цьому, що протиріччя глобалізації полягають в одночасному прояві культурної нерівності та розповсюдженні «культурного імперіалізму», та вбачаючи вихід у відмові від лінійного шляху розвитку, у підтримці всіх форм культурного різноманіття [3]. Сьогодні це вже проявляється у трансформаціях соціокультурного середовища, ускладненні й диверсифікації культурних практик та соціальних моделей поведінки людей у результаті розповсюдження ідеї «єдності в багатоманітті», альтернативної процесам уніфікації й стандартизації, що супроводжують глобалізацію.

Слід наголосити, що жорстке протиставлення цих різноманітних векторів розвитку значно посилює напругу в суспільстві (підтвердженням цього, нажаль, слугують трагічні події в нашій країні), а формування опозиційних ліній та образу «ворога» у мас-медійних та політичних дискурсах підтримує й без того стійку стратегію на неузгодженість спільних інтересів. Однак у суспільстві активізуються пошуки нових характеристик української національної ідентичності, здатних інтегруватися з попередньою ідентифікаційною основою, що часто супроводжуються етноцентристськими та радикально націоналістичними проявами.

Між тим запропонована світовим співтовариством модель культурного різноманіття, що будується, у тому числі, на розвиткові місцевих та регіональних культур та надає глобалізаційним тенденціям позитивної спрямованості, досить добре узгоджується з задекларованими на рівні вищого керівництва країни орієнтирами культурної політики України.

Глобальні трансформації змінюють тренди культурної політики, висувуючи на перший план збереження етнокультурного різноманіття як одного з важливих факторів досягнення стійкого розвитку; актуалізуючи проблеми національної (колективної) соціокультурної ідентичності як умову соціальної єдності; ініціюючи розробку теоретичних моделей та практик, заснованих на принципах толерантності; визначаючи критерії конструктивного міжкультурного та межконфесійного діалогу; осмислюючи позитивний досвід подолання соціальної та культурної нерівності, практик зменшення тиску цінностей економікоцентризму як шляху до досягнення балансу між особистими та суспільними інтересами, заснованого на цінностях культурицентризму, справедливості й партнерства; формуючи соціальне середовище взаємодопомоги; включаючи практики

волонтерства, благодійності в культуру повсякденності як такі, що відповідають принципам громадянського суспільства та сприяють становленню України як соціальної держави.

Дійсно, явище глобалізаційного детермінізму як особливої форми політичного тиску, реакції на унікальні для всієї історії людства масштаби інтеграції та пов'язані із ними переміщення людей, впровадження елементів міжнародного права, норм поведінки та стилю відповідають сучасній реальності. Однак слід розуміти, що в умовах глобалізації без вироблення принципів визнання багатоманітності місцевих культур, релігій, самоцінності кожної з них, неможливо підтримувати стан динамічної рівноваги як умови виживання людської цивілізації. Сучасне тлумачення ідей плюралізму дозволяє розвиватися культурному різноманіттю та діалогу культур і цивілізацій, а також використовувати у взаємовідносинах культур і народів ідею солідарності, подолання неузгодженості суспільного буття.

Література:

1. *Кнабе Г. С.* Жажда тождества: культурно антропологическая идентификация. Вчера. Сегодня. Завтра / Г. С. Кнабею. – М., 2003. – С. 5.
2. *Мерло-Понти М.* Феноменология восприятия / М. Мерло-Понти ; пер. с фр. под ред. И. С. Вдовиной, С.П. Фокина. – СПб., 1999. – С. 567.
3. *A Globalizing World? Culture, Economics, Politics / Ed. by D. Held.* – L., N.Y., 2004. – P. 48–80.
4. *Cultural theory: The Key Concepts / Ed. by A. Edgar and P. Sedgwick.* – L., N.Y., 2003. – P. 187.
5. *Gray J.* False Dawn: The Delusions of Global Capitalism / J. Gray. – L., 1998. – P. 68.

Надійшла до редколегії 26.11.2015 р.

УДК 35.071.1:35.077

С. Н. Ганущин,

аспірант кафедри менеджменту організацій ЛРІДУ НАДУ, м. Львів

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ АУТ-ТЕХНОЛОГІЙ У ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ

Розглянуто сучасні аут-технології в системі управління загалом, здійснено теоретико-методологічний аналіз аутсорсингу, аутстафінгу, інсорсингу, ауттаскінгу й аутплейсменту та обґрунтовано можливості їх застосування у сфері державного управління, зокрема щодо реалізації пріоритетів Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020».

Ключові слова: аут-технології, аутсорсинг, аутстафінг, інсорсинг, ауттаскінг, аутплейсмент, державне управління.